

بیست و هشتمین کنفرانس اپتیک و
فوتونیک ایران و چهاردهمین کنفرانس
مهندسی و فناوری فوتونیک ایران،
دانشگاه شهید چمران اهواز،
خوزستان، ایران.
۱۴-۱۲ بهمن ۱۴۰۰

بررسی حسگر تشدید پلاسمون سطحی مبتنی بر طلا و اکسید تیتانیوم در یک فیبر بلور فوتونی دی-شکل ندا علی پرقوه^۱؛ جمال بروستانی^۱؛ بهار مشگین قلم^۱ ^۱دانشکده فیزیک دانشگاه تبریز

چکیده - در این کار، یک نوع فیبر بلور فوتونی با سطح مقطع دی-شکل به عنوان حسگر ارائه شده است که مبتنی بر تشدید پلاسمون سطحی است. سازوکار حسگر پیشنهادی مبتنی بر تغییرات ضرایب شکست آنالیت موجود در محیط می باشد. تاثیر تغییرات هندسه سطح و ساختار بر روی حساسیت طول موجی و دامنه مطالعه شده است. نتایج نشان می دهد که تغییر در هندسه سطح، ساختار و استفاده از اکسید تیتانیوم موجب بهبود عملکرد حسگری شده است. این ساختار پیشنهادی می تواند کاربرد قابل توجهی در شناسایی انواع بیماریها و مولکول های زیستی داشته باشد.

کلید واژه- «تشدید پلاسمون سطحی؛ حسگر ضریب شکست؛ حساسیت طول موج؛ حساسیت دامنه؛ فیبر بلور فوتونی».

The investigation of Au and TiO₂ based surface plasmon resonance sensor in a D-shape photonic crystal fiber

Neda, Ali-Porghoveh^۱; Jamal, Barvestani^۱; Bahar, Meshginqalam^۱

^۱دانشکده فیزیک دانشگاه تبریز، دانشکده فیزیک دانشگاه تبریز

nedaporghoveh@yahoo.com, barvestani@tabrizu.ac.ir, bahar.meshginqalam@tabrizu.ac.ir

Abstract –In this work, a photonic crystal fibre with a D-shaped cross section is presented as a sensor which is based on surface plasmon resonance. Mechanism of proposed sensor related to the variations of refractive index of analyte in the environment. The effect of surface geometry and structure on the wavelength and amplitude sensitivities has been investigated. The results show that changes in the surface geometry, structure and also introducing of titanium oxide have improved the performance of proposed sensor. The proposed sensor might have significant applications in identifying a variety of diseases and biomolecules.

Keywords: Surface plasmon resonance, Refractive index sensor, Wavelength Sensitivity, Amplitude Sensitivity, Photonic crystal fibre

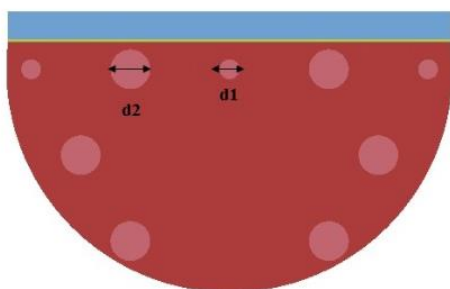
مقدمه

امروزه به دلیل نیاز به حسگرهای نوری، به ویژه برای کاربردهای پزشکی و شیمی افزایش حساسیت حسگرها در ابعاد کوچک اهمیت بسیاری یافته است [۱]. فرآیند تشدید پلاسمون سطحی در مرز بین یک ماده دی الکتریک و فلز با تزویج نور و نوسان دسته جمعی الکترونها رخ می دهد. اغلب فلزاتی مانند طلا، نقره، آلومینیوم بدلیل اتلاف کمتر برای تشدید پلاسمون سطحی استفاده میشود. جهت استفاده از این فرآیند، فلزات می توانند در سطح فیبر بلور فوتونی قرار گیرد. بخش نشستی مدهای بنیادی پشتیبانی شده در حجم فیبر با این پلاسمون ها میتواند تزویج یابد. مقدار این تزویج وابسته به ضریب شکست محیط دی الکتریک متصل به فلزات میباشد که بعنوان عاملی برای حسگری محیط استفاده می شود. عبارتی، تغییرات در ضریب شکست محیط سیال را می توان آشکارسازی کرد. هندسه داخلی و سطح فیبر بلور فوتونی، اهمیت بسزایی در طراحی و بهبود مشخصه های حسگری دارد. در واقع، از ویژگی ها و خواص بلورهای فوتونی برای محبوس سازی نور استفاده می شود و به همین دلیل به طور کلی با فیبر های معمولی متفاوتند. اولین حسگر مبتنی بر فیبر بلور فوتونی توسط جورگنسون در سال ۱۹۹۳ پیشنهاد شد که در آن حسگرهای فیبر بلور فوتونی را با تغییرات اندازه حفره ها و ثابت شبکه بلوری مورد مطالعه قرار داده اند [۲]. هندسه دیگری از این فیبرها، فیبر بلور فوتونی دی-شکل هست که ماده پلاسمونی در غلاف دی- شکل با ضخامت خاصی قرار می گیرد که آنالیت را می توان به صورت لایه ای روی ماده پلاسمونی قرار داد [۳]. در این کار، ما ساختار مشابه یک فیبر بلور فوتونی در کار چاکما و همکاران را [۴] انتخاب و هندسه آنرا به دی-شکل تغییر داده و سپس المان های موجود در ساختار را بهینه و همچنین تغییراتی در بخش پلاسمونی ساختار ایجاد کرده ایم. در ساختار پیشنهادی فیلم ساده طلا در غلاف فیبر به ضخامت خاصی پوشش داده و از اکسید تیتانیوم زیربستر لایه طلا استفاده شده است. دلیل استفاده از اکسید تیتانیوم زیر فیلم طلا افزایش چسبندگی

فیلم طلا می باشد. از نرم افزار لومریکال که بر پایه روش تفاضل متناهی در حوزه زمان (FDTD) است برای بدست آوردن نتایج استفاده کرده ایم.

ساختار حسگر پیشنهادی

فیبر بلور فوتونی دی شکل با نمایی دو بعدی در شکل (۱) نشان داده شده است. ساختار دارای شبکه شش گوش با ثابت شبکه $\Lambda = 2 \mu\text{m}$ ، قطر حفره های هوای کوچک و بزرگ پوششی $d_1 = 0.2 \mu\text{m}$ و $d_2 = 0.4 \mu\text{m}$ می باشد. ضخامت طلا ۴۰ نانومتر و ضخامت اکسید تیتانیوم ۱۱ نانومتر و همچنین جنس ماده زمینه سیلیکا انتخاب شده است. آنالیت در قسمت بالایی ساختار روی ماده پلاسمونی نشان شده است

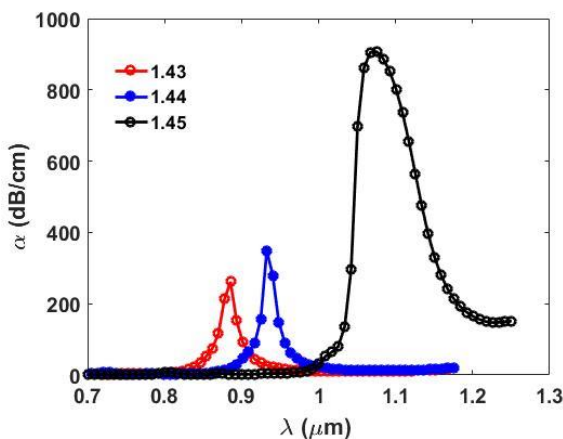

شکل (۱). طرحواره ای از سطح مقطع فیبر بلور فوتونی دی- شکل . ضریب شکست وابسته به طول موج برای سیلیکا از رابطه سلمیر و برای لایه طلا از رابطه جانسون کریستی استخراج شده است و برای اکسید تیتانیوم مقدار $n = 2.6964$ در نظر گرفته شده است [۴].

نحوه محاسبه اتلاف و حساسیت

برای بررسی عملکرد حسگر پیشنهادی پارامترهای مختلفی نظیر اتلاف، حساسیت طول موجی و حساسیت دامنه محاسبه می شود. اتلاف فیبر با رابطه ی زیر بدست می آید:

حضور حفره مرکزی بالایی و لایه ی اکسید تیتانیوم با افزایش محبوس شدگی و بالا بردن میزان تزویج پلاسمونی سبب بهبود عملکرد حسگری می شود. شکل ۳ طیف اتلاف ساختار مورد بررسی را برای سه ضریب شکست متوالی ۱/۴۳ و ۱/۴۴ و ۱/۴۵ نمایش می دهد.

شکل (۳): طیف اتلاف فیبر با ضرایب شکست ۱/۴۳ و ۱/۴۴ و ۱/۴۵ برای ساختار با فیبر دی شکل

از شکل ۳ ملاحظه می گردد، قله اتلاف برای ضرایب شکست ۱/۴۳ و ۱/۴۴ و ۱/۴۵ به ترتیب ۲۶۱ dB/cm و ۳۴۹ dB/cm و ۹۰۷ dB/cm است که در طول موج های تشدیدی ۰/۸۸ micrometers، ۰/۹۳ micrometers و ۱/۰۷ micrometers بدست می آیند. اختلاف این طول موج های تشدیدی حساسیت ۱۳۰۰۰ nm/RIU را نتیجه می دهد. در مقایسه با کار چاکما و همکاران [۴] با حساسیت طول موجی ۹۰۰۰ nm/RIU، حساسیت فیبر بلور فوتونی دی شکل پیشنهادی افزایش چشمگیری داشته است.

شکل ۴ حساسیت دامنه را برای دو ضریب شکست متوالی ۱/۴۳ و ۱/۴۴ نمایش می دهد.

$$\alpha(\lambda) = 8.686 \times k_0 \times \text{Im}(n_{\text{eff}}) \times 10^4 \left(\frac{\text{dB}}{\text{cm}} \right) \quad (1)$$

در رابطه بالا $k_0 = \frac{2\pi}{\lambda}$ و $\text{Im}(n_{\text{eff}})$ قسمت موهومی ضریب شکست می باشد.

بعلاوه حساسیت طول موجی برای حسگر پیشنهادی از رابطه زیر محاسبه می شود:

$$S_w = \frac{\Delta\lambda_{\text{peak}}}{\Delta n_a} \text{ (nm/RIU)} \quad (2)$$

$\Delta\lambda_{\text{peak}}$ اختلاف بین دو طول موج تشدیدی و Δn_a اختلاف ضرایب شکست آنالیت می باشد.

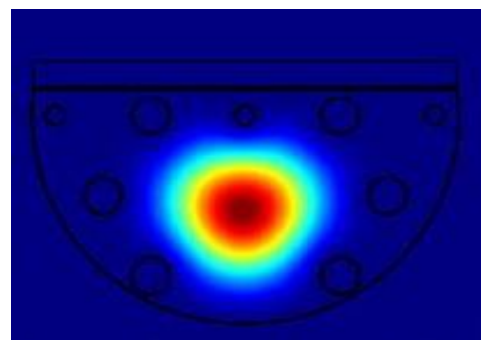
یکی دیگر از پارامترهای مهم در بررسی پاسخ حسگر حساسیت دامنه است که از رابطه زیر بدست می آید:

$$S_A = - \frac{1}{\alpha(\lambda, n_a)} \frac{\partial \alpha(\lambda, n_a)}{\partial n_a} \text{ (RIU}^{-1}\text{)} \quad (3)$$

در رابطه فوق $\alpha(\lambda, n_a)$ مقدار اتلاف در طول موج λ و ضریب شکست آنالیت n_a می باشد. و همچنین $\frac{\partial \alpha(\lambda, n_a)}{\partial n_a}$ اختلاف اتلاف مربوط به دو ضریب شکست مجاور در طول موج یکسان است.

نتایج

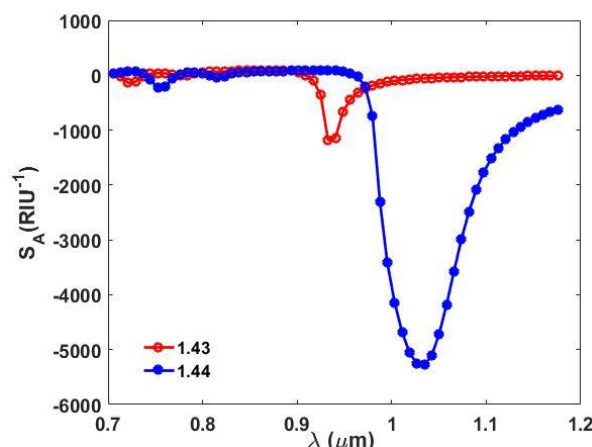
در شکل (۲) پروفایل مد بنیادی فیبر بلور فوتونی دی شکل پیشنهادی نمایش داده شده است.

شکل (۲) پروفایل میدان مد بنیادی فیبر بلور فوتونی دی شکل

Highly sensitive photonic crystal fiber plasmonic biosensor: Design and analysis, Optical Material ۹۰ - ۳۷۵-۳۲۱, ۲۰۱۹.

- [۳] M. Al. Mahfuz, Md.A Hossain, E. Haque, N. Hoang Hai, Y. Namihira, F. Ahmed. A Biometallic-coated, Low propagation Loss, Photonic crystal Fiber Based Plasmonic Refractive Index sensor, Sensors ۱۹-۳۷۹۴, ۲۰۱۹.
- [۴] S. Chakma, Md. A. Khalek, B. K. Paul, K. Ahmed, Md. R. Hasan, A. N. Bahar, Gold-coated photonic crystal fiber biosensor based on surface plasmon resonance: Design and analysis, Sensing and Bio-Sensing Research ۱۸-۷-۱۲, ۲۰۱۸.

شکل (۴): حساسیت دامنه با ضرایب شکست ۱/۴۳ و ۱/۴۴ برای فیبر دی- شکل

در این ساختار حساسیت دامنه برای آنالیت ۱/۴۳ و ۱/۴۴ به ترتیب (RIU^{-1}) ۱۱۸۷ و (RIU^{-1}) ۵۲۸۱ می‌باشد که در مقایسه با مرجع [۴] که حساسیت دامنه (RIU^{-1}) ۳۱۸ را گزارش کرده است افزایش چشمگیری را نشان می‌دهد.

نتیجه گیری

هندسه ساختار به صورت دی - شکل، منجر به افزایش قابل ملاحظه‌ای در حساسیت حسگر پیشنهادی شده است. حساسیت طول موجی nm/RIU ۱۳۰۰۰ و حساسیت دامنه ۵۲۸۱ برای حسگر پیشنهادی به دست آمده است که آن را برای کاربردهای مختلف حسگری شیمیایی و زیستی مناسب می‌سازد. به نظر می‌رسد که ساختار مورد نظر با افزایش سطح موثر تماس و تقویت تزویج مد بنیادی با پلاسمونهای سطحی موجب بهبود عملکرد حسگری شده است.

مرجع‌ها

- [۱] Md.B. Hossain, Md.S. Hossain, Md. Moznuzzaman, Md.A. Hossain, Md. Tariquzzaman, Md.T Hasan, Md.M Rana. Numerical Analysis and Design of photonic crystal Fiber Based surface plasmon Resonance Biosensor, Journal of Sensor Technology, ۹ ۲۷-۳۴, ۲۰۱۹.
- [۲] M. Al. Mahfuz, Md. A. Mollah, M. R. Momotaa, A. K. Paulb, A. Masudc, S. Akterb, Md. R. Hasan.